

ØKOLOGI

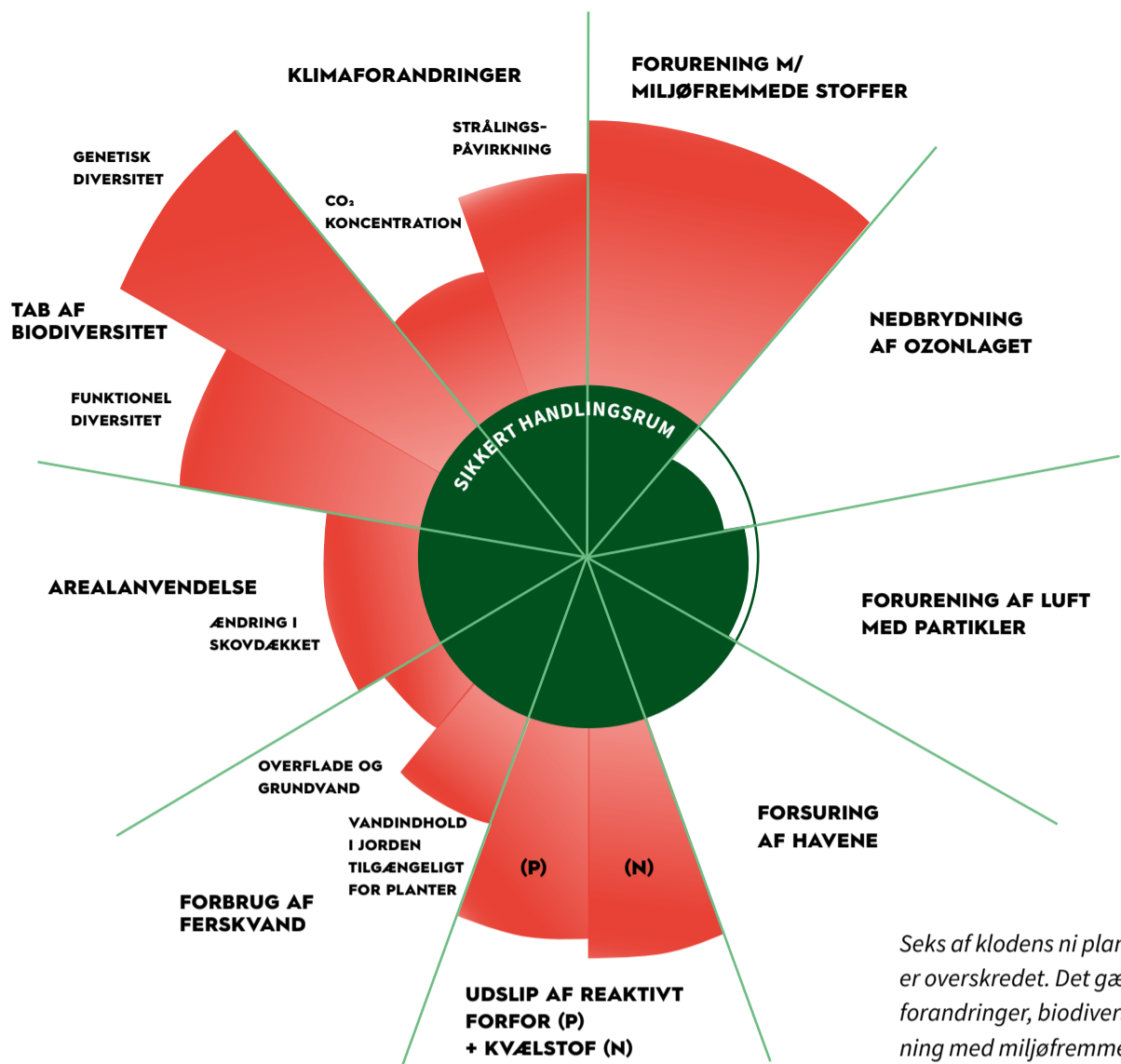
- ET BIDRAG TIL EN KLODE I BALANCE

**FÅ INDSIGT I ØKOLOGIENS BIDRAG
TIL EN BÆREDYGTIG FØDEVAREPRODUKTION**

Landbrug & Fødevarer
Sektor for Økologi

Seks af klodens ni planetære grænser er overskredet. Det gælder klimaforandringer, biodiversitet, forurening med miljøfremmede stoffer, arealanvendelse, forbruget af ferskvand og udslip af næringsstoffer. Alle grænser, som landbrugsproduktion har en påvirkning på.

Frit efter Richardson et al 2023

HVAD KAN KLODEN KLARE?

Seks ud af klodens ni planetære grænser er allerede overskredet i dag. Det kan få konsekvenser for en klode i balance. Men hvad menes med "klodens planetære grænser"?

Klodens planetære grænser, der gælder for hele verden samlet, er videnskabeligt definerede og beskriver, hvor der kan opstå alvorlige ubalancer, hvis grænserne overskrides. Grænserne er indbyrdes afhængige. Så overskrides vi én af grænserne, kan det påvirke nogle af de andre

grænser. For eksempel påvirker vores måde at bruge vores arealer på og klimaændringer begge biodiversiteten på kloden.

EU's definition af økologisk produktion:

"Økologisk produktion er et samlet system for landbrugsdrift og fødevarerproduktion, der kombinerer bedste praksis på miljø- og klimoområdet, en høj grad af biodiversitet, bevarelse af naturressourcer og anvendelse af høje dyrevelfærdsstandarder og høje produktionsstandarder i overensstemmelse med stadig flere forbrugeres efterspørgsel efter produkter, der produceres ved anvendelse af naturlige stoffer og processer.

Økologisk produktion spiller således en dobbelt rolle i samfundet, hvor den på den ene side forsyner et specifikt marked, der imødekommer forbrugernes efterspørgsel efter økologiske produkter, og på den anden side leverer offentligt tilgængelige goder, der bidrager til beskyttelsen af miljøet og dyrs velfærd samt landdistriktsudvikling."

Kilde: EU-Kommissionen

ØKOLOGI ER EN VIGTIG BRIK I DEN GRØNNE OMSTILLING AF LANDBRUGET OG I AT FREMME DYREVELFÆRD

"Aftale om et grønt Danmark", Den Grønne Trepert

HVILKE PLANETÆRE GRÆNSER ER ALLEREDE OVERSKREDET?

KLIMAFORANDRINGER

Det handler om, hvor mange drivhusgasser vi udleder. For mange drivhusgasser får temperaturen til at stige. Det fører til ekstreme vejrforhold som meget kraftig nedbør eller tørke. Drivhusgasser dækker bl.a. over CO₂, metan og lattergas.

TAB AF BIODIVERSITET

Antallet og variationen af levende arter på Jorden er afgørende for økosystemernes funktion.

FORSTYRRELSE AF KVÆLSTOF- OG FOSFORCYKLUSSE

Grundstofferne kvælstof og fosfor er livsvigtige for planter og vækst og dermed vigtige næringsstoffer for landbruget. Men overskydende mængder af kvælstof og fosfor fra landbrug skader vores økosystemer og vandmiljø.

FERSKVANDSFORBRUG

Mængden af ferskvand, der er tilgængelig til brug for mennesker og økosystemer. Det gælder både overflade- og grundvand og tilgængeligt vand i jorden.

AREALANVENDELSE

Måden vi bruger vores arealer på. Fældning af skov er en stor udfordring på globalt plan – det samme er tab af frugtbar jord, der er afgørende for landbrugsproduktion og økosystemer.

FORURENING MED MILJØFREMMEDE STOFFER

Udsættelse for farlige kemikalier, som kan have skadelige effekter på sundhed og miljø.

ØKOLOGI – FLERE FORDELE END DU TROR

Der er mange positive følgevirkninger ved økologi – nogle af dem kender du sikkert i forvejen, mens andre måske vil være nye for dig. I dette indstik kan du blive klogere på dem alle. God læselyst.

Kloden er under pres. Heldigvis overlever mange flere børn frem til voksenlivet, og vi lever alle længere end tidligere generationer. Det betyder, at vi er flere mennesker, der trækker på klodens ressourcer, og det sætter aftryk på vores planet. Vores udledning af drivhusgasser skaber klimaforandringer, og menneskelig aktivitet sætter vores natur og biodiversitet på prøve.

Alt levende – mennesker, dyr og planter – er afhængige af stabile økosystemer. Desværre skaber menneskelige aktiviteter ubalancer. Forskere fastslår, at vi allerede overskrider seks af klodens ni planetære grænser – nemlig dem som handler om klimaændringer, tab af biodiversitet, arealanvendelse, kvælstof og fosfor forbrug, forurening med kemikalier og brug af vores ferskvandressourcer.

Situationen kræver handling. Vi skal radikalt ændre og reducere vores forbrug af ressourcer for at bevare den stabile tilstand, kloden har haft de sidste 10.000 år, og som er afgørende for de klimamæssige og økologiske forhold på Jorden.

HANDLING NØDVENDIG

Produktion af fødevarer er én af de mange menneskeskabte aktiviteter, som lægger pres på klodens ressourcer. Der skal produceres mad til klodens godt otte milliarder mennesker rundt omkring i verden. Men det skal gøres med omtanke.

Her kommer økologisk fødevarerproduktion ind i billedet som en produktionsform, der producerer fødevarer under hensyntagen til både natur, klima, biodiversitet, dyrevelfærd og rent drikkevand.

I dette indstik kan du læse mere om, hvordan økologisk landbrugsproduktion bidrager til en klode i balance. Vores gæt er, at du vil finde ud af, at økologi har flere fordele, end du tror.

EN FORDOBLING AF DET ØKOLOGISKE AREAL SPARER LANDBRUGET FOR 0,5 MILLIONER TONS CO₂e

DCA Rapport nr. 2000, Februar 2022 om klimaeffektivitet i landbruget

Økologiske køer skal på græs i sommerhalvåret. Ny forskning viser, at køer på græs udleder mindre metan end køer, der er fodret i en stald

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

KLIMAAFTRYK FRA FØDEVARER – ET KOMPLICERET REGNESTYKKE

Beregning af klimaaftrek fra fødevarer er vanskeligt, da det handler om biologiske processer. Der er mange forskellige forhold, der skal tages med i regnestykket, hvis man fx skal beregne klimaaftrek fra et kilo brød eller en liter mælk.

Et videnskabeligt studie* fra Aarhus Universitet viser, at klimaaftrek for økologisk og konventionelt producerede fødevarer cirka er det samme, hvis det opgøres pr. kilo produceret fødevarer. Opgør man klimabelastningen pr. hektar har økologiske fødevarer generelt et lavere klimaaftrek.

* Vidensyntese om livscyklusvurderinger og klimaeffektivitet i landbrugssektoren, Aarhus Universitet februar 2022

KLIMAAFTRYKKET PR. ØKOLOGISK KILO PRODUKT ER DET SAMME SOM FRA KONVENTIONELLE PRODUKTER.

DCA Rapport nr. 2000,

Februar 2022 om klimaeffektivitet i landbruget

Eksempler på udledning af drivhusgasser ved fødevarerproduktion

Udledning af drivhusgasser i forbindelse med produktion af fødevarer er uundgåeligt. Produktion af fødevarer i Danmark står for cirka en fjerdedel af Danmarks samlede udledninger af drivhusgasser. Udledningerne kommer bl.a. fra brug af fossile brændstoffer, som for eksempel diesel til traktorer, men også som metan fra køers fordøjelsesproces og udledning af latertgas fra gødning og lavbundslande.

SAMMEN MOD KLIMAFORANDRINGER

Den grønne omstilling står for døren. Vildere, voldsomere og mere ekstremtvejr er en realitet over hele verden. Der er international og national opmærksomhed på, at det er nødvendigt at gøre noget.

Klodens klima slår kolbatter som en konsekvens af, at vi udleder for mange drivhusgasser til atmosfæren. Over alt i verden mærker man konsekvenserne af den stigende mængde drivhusgasser. For meget regn, for lidt regn, kraftige skybrud, lange perioder med tørke og unormale temperaturer præger vejrudsigter verden over. Der er derfor brug for, at verden løfter i flok og får nedbragt den samlede udledning af drivhusgasser.

ALLE SKAL BIDRAGE

I 2015 vedtog 196 lande FN's klimaaftale i Paris. Den forpligter de 196 lande til at reducere deres udledning af drivhusgasser, så man ved fælles hjælp bremser den globale opvarmning.

EU har på vegne af Danmark og alle de andre EU-medlemslande meldt ud, at vi samlet vil sænke vores udledning af drivhusgasser med 55 pct. i 2030. I Danmark har vi sat som mål, at vi skal reducere vores udledning af drivhusgasser med 70 pct. i 2030 ift. 1990 niveauet. Den årlige klimastatus og fremskrivning fra regeringen 2024 melder, at Danmark er godt på vej.

Alle sektorer som industri, transport, byggeri og landbrug skal bidrage til at mindske udledningen af drivhusgasser og fremme mere bæredygtighed. Der er for industri-, transport- og byggerisektoren allerede vedtaget konkrete CO₂-afgifter.

GRØN TREPART

I juni 2024 blev den Grønne Trepert bestående af regeringen og repræsentanter fra bl.a. Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Kommunernes Landsforening enige om en række tiltag for at reducere udledningen af drivhusgasser fra landbruget, så vi kan nå 2030 klimamålsætningerne. Det skal bl.a. ske ved at indføre en CO₂-afgift på landbrugets biologiske processer, men også ved udtagning af lavbundslande og udlægning af arealer til natur og skov. Den Grønne Trepert er nu udmøntet i en bred politisk aftale "Implementering om et Grønt Danmark", og et nyt ministerium for Grønt Trepert skal stå for implementeringen aftalen.

ØKOLOGISK LANDBRUG – POSITIVE EFFEKTER FOR KLIMAET

Få her indblik i, hvorfor økologiske fødevarer er et fornuftigt valg, når det gælder fødevarerproduktion med mindre klimaaftrek.

INGEN KUNSTGØDNING OG KEMISKE SPRØJTEMIDLER

I økologisk landbrug bruges ingen kunstgødning eller kemiske sprøjtemidler. Produktion af disse hjælpestoffer udleder mange drivhusgasser.

EN LEVENDE OG FRUGTBAR JORD

Økologisk landbrug fokuserer på at bevare og forbedre jordens frugtbarhed. Det sker gennem tilførsel af organisk gødning, ved at have flerårige afgrøder, et alsidigt sædskifte og brug af mange efterafgrøder. Alt sammen ting, der er med til at binde kulstof i jorden.

MINDRE MÆNGDER GØDNING

I økologisk landbrug bruger man mindre mængder af kvælstofgødning, og gødningen skal være organisk. Det bidrager til mindre udledning af lattergas fra markerne. Samtidig har økologerne mange kløvergræsmarker, der giver gødning til næste års afgrøder.

LOKAL FODERPRODUKTION

Mange økologiske landmænd har fokus på selv at dyrke økologiske proteiner til dyrefoder. Det kan være hestebønner, lupiner osv. Det betyder mindre import af soja fra fjerne lande. På sigt vil den økologiske sektor gerne helt udfase indkøb af soja fra tredje lande.

GENBRUG AF NÆRINGSSTOFFER

Brug af husdyrgødning er et godt eksempel på genanvendelse af ressourcer. Kildesortering af madaffald i byerne giver muligheder for at flere næringsstoffer kan føres retur til landbruget. Det sker ved at køre madaffaldet igennem et biogasanlæg. Her dannes energi og biogasygde.

DER FINDES 30 PCT. FLERE VILDE DYR OG PLANTER I OG OMKRING DE ØKOLOGISKE MARKER

ICROFS 2015

METODER TIL MERE BIODIVERSITET

Der er stor opmærksomhed på, hvordan man kan få mere biodiversitet i landbruglandet. Her er to bud på alternative landbrugssystemer, der skaber grobund for flere vilde dyr og planter. Også græssende dyr er godt for biodiversiteten.

SKOVLANDBRUG

Skovlandbrug er et landbrugssystem, hvor man planter træer og buske i marken, samtidig med at man dyrker afgrøder eller har husdyr gående i marken. Det kan for eksempel være striber af træer hos økologiske grise eller frugttræer og nøddebuske mellem marker.

I en tid med klimaforandringer og biodiversitetskrise kan skovlandbrug være et af svarerne på fremtidens landbrugssystem. Træer på markerne er med til at binde kulstof og dermed mindske udledningen af drivhusgasser. Samtidig bidrager træer til skygge for husdyr, og træernes rødder holder på vandet og sikrer en bedre udnyttelse af vand og næringsstoffer i jorden. Med fremtidens mere ekstreme vejr som følge af klimaforandringer er træerne også med til at sikre en mere frugtbar jord. Ligesom træer bidrager til større biodiversitet i og omkring markerne.

STRIBEDYRKNING

Flere forskellige afgrøder på samme mark – dyrket i striber. Det kaldes sribedyrkning og er en ny dyrkningsmetode, som afprøves og ser lovende ud for biodiversiteten. Ved at dyrke flere afgrøder på samme mark, opnår man mere robuste afgrøder og højere og mere stabile udbytter. Samtidig forbedrer man jordens frugtbarhed og biodiversiteten øges. Alt sammen bidrag til en klode i bedre balance.

DYR PÅ GRÆS

Græssende dyr har en positiv effekt for biodiversitet, og de kan være med til at hæve naturværdien, der hvor de færdes. Græssende dyr som køer, får og heste holder arealerne lysåbne, så de vilde planter kan blomstre. Blomster er fødekilde for insekter, som spises af fugle, og på den måde har det en positiv effekt på hele økosystemet, hvis blomsterne får lov til at blomstre.

De græssende dyr skaber også levesteder for andre organismer. Kokasserne er helt nødvendige levesteder for en række møgbiller, og dyrenes fodaftryk skaber mikrohabitater til gavn for en lang række insekter og padder, og fungerer som spirebete for nye planter.

EN FÆLLES STRATEGI FOR NATUREN

Flere sammenhængende naturområder og bedre vilkår for agerlandets insekter, fugle og dyr. Det er én af vejene til mere biodiversitet i agerlandet.

Den biologiske mangfoldighed af levende organismer forsvinder over alt på kloden. Og det går stærkt – både til lands og til vands. Nedgangen i antallet af arter er aldrig gået hurtigere, end den gør lige nu. Fagfolk anslår, at tabet af arter lige nu sker 100-1000 gange hurtigere end tidligere i menneskets historie.

Biodiversitetskrisen er en verdensomspændende krise, som kræver, at alle lande gør en seriøs indsats for at bremse og vende udviklingen. Derfor har EU vedtaget en Biodiversitetsstrategi 2030. En strategi, som Danmark har tilsluttet sig. Strategien har til formål at beskytte naturen og standse nedbrydningen af økosystemer i Europa. EU vil bl.a. udvide de eksisterende Natura 2000-områder og i endnu højere grad end i dag beskytte områder med høj biodiversitetsværdi.

LANDBRUGET HAR ET ANSVAR OG TAGER ET ANSVAR

Tab af biodiversitet er en konsekvens af det moderne samfunds intensive udnyttelse af vores arealer med brug af naturressourcer til byudvikling, infrastruktur, produktion, fiskeri, skovbrug og landbrug.

Landbrugsjord udgør ca. 62 pct. af Danmarks samlede areal. Landbruget forvaltes således knap 2/3 af Danmark og har derfor også stor indflydelse på det danske landskab, på naturen og på biodiversiteten.

Med aftalen om "Et grønt Danmark" vil en del af den nuværende landbrugsjord blive taget ud af drift og nye naturområder skabt.

Det er især mangel på plads og gode levesteder, der betyder, at mange arter i dag er blevet sjældne i landskabet. I agerlandet skyldes det bl.a. en opsplitning af naturområder, der er færre småbiotoper, større marker, færre græssende dyr og naturlige vandløb, der en gang i mellem går over sine bredder.

ØKOLOGI GIVER MERE BIODIVERSITET I AGERLANDET

Den måde, som den økologiske landmand dyrker jorden på, har en positiv virkning på natur og biodiversitet. Det skyldes bl.a. at:

- DER MÅ IKKE BRUGES KEMISKE SPRØJTEMIDLER
- DER ER KRAV OM AT BRUGE MINDRE GØDNING
- DER MÅ IKKE BRUGES KUNSTGØDNING
- DER ER KRAV OM KULSTOFOPBYGGENDE AFGRØDER I SÆDSKIFTET
- DER ER SOM REGEL FLERÅRIGE AFGRØDER SOM FX KLØVERGRÆS I DE ØKOLOGISKE SÆDSKIFTER
- DER ER KRAV OM, AT HUSDYR SKAL KUNNE KOMME UD UNDER ÅBEN HIMMEL

HVAD ER BIODIVERSITET?

Biodiversitet betyder mangfoldighed af levende organismer. Ordet er dannet af ordene "bio", der betyder liv, og ordet "diversitet", der betyder forskellighed. Biodiversitet omfatter både mangfoldigheden af arter, gener og økosystemer

LANDSKABET ER I DAG PRÆGET AF STORE REGULÆRE MARKER TIL EFFEKTIV DRIFT, HVOR MANGE SMÅBIOTOPER ER SLØJFET.

HVIS TILBAGEGANGEN I AGERLANDETS BIODIVERSITET SKAL VENDES, SKAL DER SKABES BEDRE VILKÅR OG FØDEGRUNDLAG FOR INSEKTER, FUGLE OG DYR.

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Agerland og småbiotoper

Agerland er en fælles betegnelse for de dyrkede marker og de små naturarealer, også kaldet småbiotoper, der findes imellem og omkring markerne. Det kan for eksempel være markskel, levende hegn, stendiger, skrænter og vandhuller.

DET ØKOLOGISKE AREAL UDGØR GODT 11 PCT. AF DANMARKS LANDBRUGSAREAL. SOM ET LED I DEN GRØNNE OMSTILLING AF LANDBRUGET, ER DER ET MÅL OM, AT DET ØKOLOGISKE AREAL SKAL FORDOBLES FREM MOD 2030.

Landbrugsaftalen 2021/Implementering af et Grønt Danmark 2024

**Et økologisk dogme siger:
Vi gøder ikke planterne, men jorden.
Vi fodrer jordens dyr og mikroorganismer,
som opbygger humusindhold og frigør
næringsstoffer til planterne**

SÅDAN BIDRAGER ØKOLOGI TIL EN FRUGTBAR JORD

En levende og frugtbar jord er nøglen til fremtidens landbrug, der kan sikre produktion af fødevarer til kommende generationer. Ved at bevare og forbedre jordens frugtbarhed, kan vi bidrage til et robust landbrug, der bedre kan modstå udfordringer fra klimaforandringer og sikre en stabil fødevarerforsyning. En lang række ting, som ligger i den økologiske dyrkningspraksis sigter mod at give en frugtbar jord og dermed en mere robust landbrugsproduktion.

BRUG AF NATURLIG GØDNING

Økologiske landmænd bruger organisk gødning som kompost, husdyrgødning eller planterester i stedet for kunstgødning. Det tilfører jorden organisk materiale, som nedbrydes langsomt og frigiver næringsstoffer. Organisk gødning kan også bidrage til kulstofindhold i jorden og være med til at forbedre dens evne til at holde på kvælstof. Det kan mindske forurening til vandmiljøet. Økologiske landmænd anvender desuden kvælstoffikserende afgrøder som kløvergræs.

INGEN KEMISKE SPRØJTEMIDLER

Økologer bruger ikke kemiske sprøjtemidler til at få bugt med ukrudt eller skadelige insekter og svampe. På den måde værnes om jordens gavnlige mikroorganismer og insekter. Organismer, der er vigtige hjælpere til at nedbryde organisk materiale, og som er med til at forbedre jordens frugtbarhed.

ET MANGFOLDIGT SÆDSKIFTE OG GRØNNE MARKER

Et af den økologiske landmands "værktøjer" til at vedligeholde og opbygge en frugtbar jord er et sædskifte med flerårige afgrøder, som for eksempel kløvergræs i rotation. Sådan sikres det, at jordens mikroorganismer har næring, samtidig med at sygdoms- og ukrudtstrykket holdes nede. Grønne marker året rundt er også rigtig godt for jordens mikroliv og frugtbarhed.

DET MAGISKE MIKROLIV

Jord vrirler med liv. I ét gram landbrugsjord kan der være 10 millioner bakterier, 100.000 svampesporer og 100 meter svampetråde, som kan veje i omegnen af 5 tons pr. hektar. Jordens mikroliv kan ikke ses med det blotte øje. De mange forskellige opgaver, mikroorganismene varetager i jorden, bidrager til en sund dyrkningsjord.

LAGRING AF KULSTOF I JORDEN – GEVINST FOR LANDMAND OG KLIMA

Et højt indhold af organisk stof i jorden forbedrer ikke kun frugtbarheden, men bidrager også til klimaregnskabet ved at binde kulstof, som ellers ville udledes som CO₂. Opbygningen af jordens kulstofindhold tager tid, og hovedprincippet er, at landmanden skal binde mere kulstof, end der fjernes med afgrøderne.

Jo mere organisk materiale, der tilføres jorden via rødder, efterafgrøder, afgrøderester og husdyrgødning, desto mere kulstof bindes i jorden fremfor at udledes i atmosfæren. Valget af afgrøder i sædskiftet er afgørende for kulstoflagring. Flerårige afgrøder som kløvergræs øger jordens kulstofbinding, mens ensidig dyrkning af korn, raps og majs reducerer det.

Det har betydning for opbygning af kulstof i jorden, hvor meget landmanden pløjer og harver sine marker. Jo mindre jordbearbejdning, jo bedre for kulstofopbygningen.

Der skal være 50 pct kulstofopbyggende afgrøder i et økologisk sædskifte

Landbrugsstyrelsen

VI SKAL GØDE JORDEN TIL FREM- TIDEN

Jord er ikke bare jord. Der findes frugtbar jord og mindre frugtbar jord. Jord med meget liv, og jord med ikke så meget liv i. Jord er et levende vækstmedie, som der skal passes godt på. Det er én af landmandens vigtigste samarbejdspartnere.

En frugtbar jord er grundlaget for at kunne dyrke gode, sunde afgrøder og for at kunne høste meget. Jordens frugtbarhed er særlig vigtig for den økologiske landmand, som ikke har hjælpemidler i form af kunstgødning og kemiske sprøjtemidler.

Derfor går den økologiske landmand meget op i at opbygge jordens frugtbarhed og passe godt på den.

Mange forskellige ting har betydning for om en jord er frugtbar. Det handler bl.a. om hvor mange næringsstoffer, der er i jorden, hvor let det er for planternes rødder at få fat i dem, hvor mange orme, svampe og andre mikroorganismer, der er i jorden og hvor luftigt eller tæt pakket jorden er.

En levende og frugtbar jords betydning for klodens planetære grænser

En levende og frugtbar jord er afgørende for at opretholde de økosystemtjenester, der holder planeten inden for sikre planetære grænser. Uden en levende og frugtbar jord kan vi ikke effektivt regulere klimaet, bevare biodiversiteten, opretholde vandkvalitet og -tilgængelighed eller sikre en bæredygtig fødevarerproduktion.

Det er imponerende at se, hvordan mit arbejde med jordfrugtbarhed smitter af på mine udbytte og giver en sund og levende jord til gavn for jordens mikroorganismer og mine afgrøder. Livet i jorden betyder også, at vi fx i foråret 2024, hvor der var meget regn, kunne køre markant tidligere på vores marker end vores naboer.

Ole Olsen, økologisk planteavler,
Holmegaard

REGENERATIVT LANDBRUG

Ordet regenerativ betyder at genopbygge. Regenerativt landbrug handler om at give jordens mikroliv gode livsbetingelser ved bl.a. minimal jordbehandling og ved at have plantedække året rundt med stor artsdiversitet. Den regenerative bevægelse udspringer af økologien. Med de økologiske og regenerative principper opnår man en række miljø-, natur og klimamæssige fordele som bl.a. forbedret jordkvalitet, øget biodiversitet og reduktion i drivhusgasser.

Regenerativt landbrug
i Økologisk landbrug, DCA 2024.

Økologiske fødevarer er produceret uden brug af kemiske sprøjtemidler og med mindre kvælstof. Derfor er økologiske fødevarer et fornuftig valg, hvis du vil være med til at værne om rent drikkevand og et sundt vandmiljø

EN (ØKO)LOGISK VEJ TIL RENT DRIKKEVAND

I Danmark er vi så heldige at kunne drikke vand direkte fra vandhanen. Vand som stammer fra vores grundvand. Det skal vi også kunne i fremtiden. Derfor er parterne bag den Grønne Trepert – herunder Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening – enige om, at der skal øget fokus på særligt at beskytte de sårbare områder, hvorunder vores grundvand dannes. Det samme gælder de områder tæt på, hvor vandværkerne pumper vores drikkevand op. Økologisk drift er en oplagt mulighed i disse sårbare områder.

Økologiske fødevarer er produceret uden brug af kemiske sprøjtemidler. Derfor er økologi et oplagt valg, hvis du ønsker at være med til at passe godt på vores grundvand.

KVÆLSTOF I BALANCE

Planter skal bruge kvælstof for at vokse. Det gælder både vilde planter i naturen og afgrøderne på vores marker. Kvælstof er med andre ord et uundværligt næringsstof for planter. Men det kan blive et problem, hvis der er mere kvælstof i jorden end planterne kan optage, og som jorden selv kan omdanne til frit kvælstof, der forsvinder op i luften. Overskydende kvælstof bliver sammen med vand fra markerne ført via dræn og vandløb ud i fjord og hav. Her giver det problemer for flora og fauna og vores vandmiljø.

ØKOLOGI OG UDVASKNING AF KVÆLSTOF

Økologi er også et oplagt valg, når det gælder om at mindske udledning af overskydende kvælstof til vores vandmiljø. Økologer bruger mindre kvælstof – i gennemsnit 100 kilo mindre pr hektar end andre landmænd.*

Økologiske landmænd arbejder ligesom andre landmænd på at have grønne marker med efterafgrøder året rundt. Efterafgrøder, som optager overskydende kvælstof, som hovedafgrøden ikke har brugt – sådan at det ikke ender i vandmiljøet.

*De årlige indberetninger af alle landbrugs gødningsforbrug 2021/2022 (GHI, Landbrugsstyrelsen).

FOKUS PÅ DYREVELFÆRD

I Danmark bliver økologiske grise født i hytter på marken, hvor de går sammen med soen til de er mindst 7 uger gamle. Her lever de af somælk, mens de langsomt vænner sig til almindeligt foder. Samtidig har de mulighed for at rode i jorden. Det er alt sammen med til at styrke deres immunforsvar og gøre deres maver stærke.

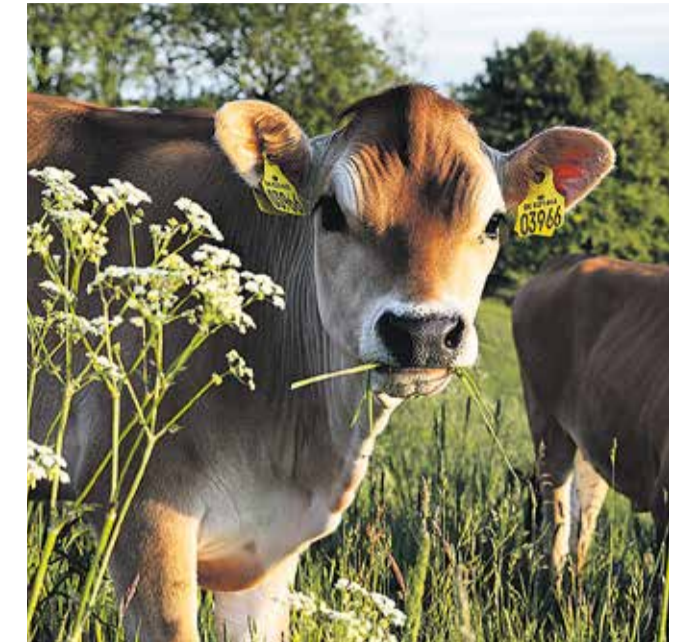
Slagtegrisene lever i stalde med god plads, masser af halm og med mulighed for at gå udenfor i en løbegård. Økologiske slagtegrise skal have mere end tre gange så meget plads i stalden end den generelle lovgivning kræver.

Økologiske høns og kyllinger lever i hønsehuse. Her er god plads, siddepinde, lys om dagen og mørke om natten. Fra stalden kan de gå ud i hønsegården, hvor de kan rode i jorden efter biller og insekter, som det er naturligt for en høne.

Produktion af slagtekyllinger skal ske med langsomt voksende racer. En økologisk slagtekylling bliver cirka 56 dage, før den når en slagtevægt på 2200 g.

Økologiske køer er på græs fra 15. april til 1. november. Her får de frisk luft og motion, og de kan gumle græs i sig dagen lang. Køerne går typisk i løsdriftstalder. Her er der lys og luft, og køerne kan bevæge sig frit og lægge sig i halm eller anden strøelse.

Økologiske forældredyr og deres unger har længere tid sammen. Økologireglerne siger, at ko og kalv skal være sammen i mindst 24 timer. Flere økologiske kvægbrugere eksperimenterer med, at ko og kalv går sammen i op til 3 mdr.

Vejledning for økologisk jordbrug, 2024

Økologiske husdyr skal leve et liv, der er i overensstemmelse med deres naturlige adfærd, og de skal have god plads på mark og i stald. Økologiske dyr skal have økologisk foder. En stor del af foderet skal være grovfoder som fx friskt grønt, hø eller ensilage. Det er godt for dyrenes trivsel og maver. De ekstra krav til dyrevelfærden i den økologiske husdyrproduktion er med til at gøre kød, mælk og æg fra økologiske dyr dyrere end produkter fra konventionelt opdrættede dyr.

Økologisk mælkeproduktion har været motoren i den økologiske udvikling i Danmark. Godt 40 pct. af al den mælk, der sælges i butikkerne i Danmark, er økologisk.

ØKOLOGI ER TIL FORDEL FOR MANGE OGSÅ DYRENE

I økologisk landbrug er dyrevelfærd en grundlæggende værdi. Dyr skal behandles med respekt og omsorg, hvilket afspejler sig i strenge regler for dyrevelfærd. For eksempel har økologiske grise lange haler. Syge dyr skal altid have behandling, men brugen af medicin er strengt reguleret; veterinære lægemidler må ikke anvendes forebyggende. Dette kræver ekstra omhyggelig pasning af dyrene for at sikre deres velbefindende.

DET HANDLER OM HENSYN

Økologisk fødevarerproduktion tilstræber en høj grad af bæredygtighed med særlig fokus på miljø, natur og dyrevelfærd. Dyrkningen skal ske i harmoni med det omgivende miljø for at minimere påvirkningen og beskytte levesteder for vilde planter og dyr. Kredsløb, balance, alsidighed og naturlighed er nøgleprincipper i økologisk jordbrug.

Økologisk praksis bygger på en forsigtighedsbetragtning, da naturens kompleksitet gør det vanskeligt at forudsæ konsekvenserne af menneskelig indgriben. Derfor er genmodificerede organismer (GMO) ikke tilladt. Økologisk produktion bygger på fire grundlæggende principper, der danner basis for regler og praksis på økologiske bedrifter.

HVAD KAN JEG SELV GØRE?

Du kan være en del af løsningen til et fødevarerforbrug med omtanke for klima, natur, miljø og dyrevelfærd. Hvordan? Ved for eksempel at spise økologisk, mere plantebaseret – flere bælgfrugter og grøntsager – og mindre, men bedre kød. For eksempel kød fra økologiske dyr – opdrættet med omtanke for dyrevelfærd.

PODCASTSERIEN ØKOTRIP

Rundt omkring i Danmark gør økologiske landmænd deres ypperligste for at producere lækre, nærende økologiske fødevarer produceret med blik for dyrene, kloden og fremtiden. I podcastserien Økotrip giver økologiske landmænd et indblik i deres arbejde for at udvikle fremtidens bæredygtige økologiske fødevarer. Find serien, hvor du finder dine podcasts.

DE ØKOLOGISKE PRINCIPPER

SUNDHED

For jord, planter, dyr, mennesker og planeten

- Ingen brug af kemiske sprøjtemidler
- Restriktive krav til brug af medicin
- Kun naturlige tilsætningsstoffer

KREDSLØB

Levende økologiske systemer og naturlige kredsløb

- Recirkulering af næringsstoffer
- Brug af husdyrgødning
- Ingen kunstgødning

RETFÆRDIGHED

For mennesker og dyr – både nu og i fremtiden.

- Husdyr skal have forhold og livsmuligheder, der er i overensstemmelse med deres fysiologi, naturlige adfærd, og som sikrer dem god trivsel.

FORSIGTIGHED

Passe på miljøet og beskytte nuværende og fremtidige generationers sundhed og trivsel.

- Undgå risikofyldte input i produktionen
- Undgå teknologier med uforudsigelige konsekvenser som f.eks. genteknologi

ØKOLOGIENS BIDRAG TIL FN'S VERDENSMÅL FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Over hele verden arbejder man på at leve op til FN's verdensmål for en mere bæredygtig fremtid inden for klodens planetære grænser. Her bidrager økologisk produktion på en lang række områder bl.a. inden for klima, natur og biodiversitet og vandmiljø.

UDGIVET AF
Landbrug & Fødevarer Økologi

GRAFISK DESIGN:

salomet grafik

FOTOS:

Henrik Bjerregrav: s. 1,3,4, 6, 7,8,9,11

Inger Bertelsen: s. 9

Marianne Hestbjerg: s. 11

Miklos Szabo: 6 ntv, 9 n, 12

Niels Hougaard: s. 10,11

Tuala Hjarnø: s. 5

Landbrug & Fødevarer
Sektor for Økologi

Fonden for økologisk landbrug

Finansieret af
Den Europæiske Union
NextGenerationEU